

ТИЖНЕВИК · REVUE HEBDOMADAIRE · **TRIDENT** **UKRAINIENNE**

Число 8 (608) Рік вид. XIV. 20 лютого 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 20 лютого 1938 року

Свято нашої державности—22 січня—з особливою урочистістю одзначили сього року наші люди і в рідному краю, де на те була найменша можливість, і повсюди в розсіянні суцї — у велелюдних столицях чужих і найглухіших закутках широкого світу. Присвятила тому пам'ятному дню відповідні статті і преса українська на наших землях, і на чужині. Коли взагалі той день став національним святом, то сього разу ще глибшої ваги надавало йому двадцятиліття з дня історичного факту проголошення незалежности української державности.

Природня то річ для українців, з якої б частини території, заселеної нашим народом, вони не походили б, до якої б держави вони не належали,—святкувати той день, коли прилюдно віддається пошану тим, що полягли за визволення отчизни, і стверджується перед усім світом тверду волю нації бути господарем у власній землі.

Та свято це державне, неначе суто українське, — виходить по-за межі нашого національного життя. Оцю характерну особливість дня 22 січня, що надто виразно проступила саме цього року, і слід підкреслити.

Наше свято відзначила широко сього року чужоземна преса. Наведемо кілька тому прикладів. Ще перед святом, в останньому числі 354 минулого року, в італійській газеті Corriere Dip-

lomatico e Consolage з' вилася велика стаття відомого журналіста Енріко Інсабато, присвячена саме ювілесві IV-го Універсалу, під заголовком «Україна в двадцятиліття проголошення своєї незалежності». Керівний орган німецької націонал-соціалістичної партії Voelkischer Beobachter (ч. 22) саме в день нашого національного свята друкує з його приводу редакційну виразну і сильну статтю «Совітська Україна — клопіт Москви». Близько да-тою до того дня підходить передовиця незалежного швейцарського органу, Journal de Genève, (ч. 24), до голосу якого прислухається дипломатичний світ, — зв'язана з останнім гострим протимосковським виступом голови Української Парламентарної Репрезентації В. Мудрого і присвячена сучасному і майбутньому України.

Належить вона перу відомого знавця справи редактора П.-Е. Бріке, що його мужнє і безстороннє слово в оборону прав поневолених Москвою народів і в першу чергу України знайшло такий широкий розголос в політичних і журналістичних колах Європи.

До тих статей нам доведеться ще повернутися, а тут хочемо відінтити лише одно : для визначних органів світової преси свято української державности, двадцятиліття проголошення самостійности України — це не спомин лише про історичну подію, це жива дійсність. Питання про самостійність України стоїть на порядку політичного дня, це проблема міжнародня, од правильного вирішення якої залежить рівновага і спокій Європи.

ІЗ ПРИВІТАНЬ

**надісланих Урядові Української Народньої Республіки
з нагоди оголошення Універсалу в справі встановлення
знаку гідности Голови Української Держави
(Продовження)**

Високоповажаний

Пане-Прем'єр-Міністре !

В імені українських старшин та козаків, згрупованих в Союзі Українських Старшин та Т-ві б. Вояків Армії УНР в Бельгії, маємо за честь вітати Високий Уряд УНР з нагоди його постанови, якою

схоронений століттями клейнод св. п. Гетьмана Івана Мазепи став ознакою гідності Голови Української Держави від нині і на майбутнє.

Цей акт надзвичайної ваги, промовляючи до серця кожного українського патріота та вояка, що вірно служив під проводом св. п. Головного Отамана Симона Петлюри, — злутує ще міцніше наші лави до дальшої боротьби за визволення України з-під московського ярма, під проводом пана Головного Отамана Андрія Лівницького, під бойовими Прапорами Уряду УНР. Старшини і козаки чекають наказу!

З пошаною згадуючи нескореної слави пам'ять Героїв-Вождів України, Гетьмана Івана Мазепи та Головного Отамана Петлюри, еднаємось у кличі :

Слава загинувшим! Слава живущим :
Слава Головному Отаманові!
Слава Урядові Української Народньої Республіки!
Слава Україні!

Голова Управи Союзу Українських Старшин та Т-ва б.
вояків Армії УНР в Бельгії :

сотник О л е к с ю к

Генеральний секретарь :

сотник І в а н Ш е в ч е н к о

Високодостойний

Пане Голово Ради Міністрів!

В імені групи старшин, урядовців та громадян Української Народньої Республіки, перебуваючих у даний час в Маньчжу-Ді-Го, просимо Вас, Пане Голово Ради Міністрів, прийняти від нас наші сердечні поздоровлення з приводу рішення Правительства Української Народньої Республіки зробити клейнод Геть-Гетьмана Мазепи видимим знаком гідності кожночасного Голови Української Держави.

Віriamo й молимо про це Бога Милосердного, що разом з клейнодом Великого Гетьмана кожночасний Голова Української Держави перейме й його великий дух, ідеї та завзяття для боротьби за Україну Суверенну, Велику, Соборну й Квітучу, як тако-ж за її честь, славу та щастя народнє.

З глибокою пошаною до Вас

Інж. О. В і т к о в с ь к и й
Д - р І в а н Ш л е н д и к ,
сотник

Харбін, 12 грудня 1937 року.

П А Р Л А М Е Н Т - В ' Я З Н И Ц Я

Нема ніякого сумніву, що найвищий совіт — ще одна, нова в'язниця в тій безмежній в'язниці народів, що зветься ССРСР. Нова в'язниця має багато прикмет инши місць ізоляції та примусової праці, утворених московською олітархією. В ній те-ж тяжко зазначити межу між в'язнями та дозорцями. Тут, як і по цілій країні «радісного і щасливого життя», мусять в'язні стежити один за одним, як рівно-ж і за дозорцем, який те-ж ризикує що-дня зробитися в'язнем чи дістати кулю в потилицю. Члени найвищого совіту, справді, найупривілейованіші в'язні в цілім ССРСР. Вони заробляють від 3000 до 6000 рублів місячно, не втрачаючи своїх инших гідностей і прибутків; вони дістають даремні квитки до театрів, кін, музеїв і т. д. Але негайно по приїзді було їх перевезено в спеціальних автах до спеціальних готелів, вони мусяли зголоситися негайно до так званої контрольної комісії в Кремлі, де їх тотожність було перевірено навіть дактилоскопічно. Відносно їх листування дістала пошта спеціальні приписи, розуміється, лише для їх «вигоди» та в інтересах їх «найлегшого порозуміння з виборцями».

Воля слова в парламентарній в'язниці значно менша, ніж в звичайній. Всі рішення мають бути остільки-ж одноголосними, як і самий вибір послів. Над кожним з них висить дамоклів меч негайного відкликання, себ-то евентуального перенесення з парламентарної в'язниці до звичайної.

Поважною різницею між найвищим совітом та иншими в'язницями являється те, що в ній москвинів та жидів відносно без порівняння більше, ніж представників инших народів, що живуть в ССРСР, а саме: представництво жидів приблизно вдесятеро, а представництво москвинів приблизно втричі більше, ніж представництво українців у порівнянні з їх загальною чисельністю в ССРСР.

Вже перші засідання найвищого совіту виявляють недвозначно, що він має бути знаряддям московського імперіялізму в межах ССРСР і по-за ними. Надання президентові права проголошувати воєнний стан та стан облоги по різних частинах ССРСР доводить, що чесноти старих московських «приказних дяків» з їх «правничими» штуками не лише не вигасли, а навпаки навіть значно розвинулись. Цей виїмковий стан буде, розуміється, впроваджувано на землях чужих націй, чим буде звільнено діяльність агентів ГПУ навіть від тих цілком формальних обмежень, які містить в собі «найдемократичніша в світі конституція». Виїмковий стан впроваджується передусім тому, що московський уряд планує в більший, ніж досі, мірі видалювати чуженаціональне населення з прикордонних теренів та заступати його московськими невільниками в цілях розвитку дальшої мережи укріплень. Ці плани московського уряду виявив остаточно балакучий надміру Косіор

на урочистій першій спільній сесії совіту союзу та совіту національностей 15 січня, кажучи, між иншим: «Ми повинні дати президії найвищого совіту та нашому урядові все, що може забезпечити в разі потреби успіх боротьби проти ворогів». З таким - же рабським захопленням визнає Косіор потрібним і розкавалкування України на області, передбачене 23 розділом конституції, бо «воно забезпечує краще зв'язок керманичів області з місцевими людьми». В цій справі пишуть «Известия» з 16.І: «Зміни в адміністративнім розподілі РСФСР, УССР, БССР, Казахстану й Узбекистану, ухвалені і затверджені найвищим совітом та устійнені у відповідні їх розділах нової кнституції, є новим поважним кроком на шляху до удосконалення найдемократичнішої в світі совітської системи державного керівництва...»

Справді, потребами управи можна з'ясувати розподіл де-яких областей на дрібніші адміністраційні одиниці хіба на самих московських теренах. Розбиття-ж «національних республік» на дрібніші області відповідає, безумовно, лише потребам московського імперіялізму. Цими адміністраційно-територіяльними «реформами» московська олігархія визнає, що дотеперішні області були рішуче завеликими, щоб можна було думати про їх перетравлення Московщиною. Зменшивши області, в Москві сподіваються, очевидно, зменшити відповідно й адміністраційний та господарський хаос, який невпинно зростає на чужонаціональних Москві теренах, поруч із зростом урядового терору, та захоплював усе більше й самі московські терени наслідком большевицького централізму та унітаризму. Надії ці очевидно марні, бо нелад панував не лише в районах найближчих до адміністраційних центрів, а і в них самих. Огже чим більше їх буде, тим більше буде неладу на землях поневолених націй. Щільніший зв'язок парламентської центральної в'язниці з місцевими осередками примусу й поневолення змінить очевидно небагато.

Дуже характерним фактом є те, що утворення нових адміністраційних одиниць на московській території майже ніякої уваги в найвищій совіті не викликало. Всі промови було присвячено майже виключно новим областям України, Білоруси, а особливо Узбекистану, що з причини війни в Хінах прибирає особливого значіння для справи московського імперіялізму.

Тим-же самим цілям московського хижацтва має служити утворення нових наркоматів — морських, машиновобудівельних справ, постачання та державного банку. Зачіпний характер розбудови московської флоти Молотов уважав навіть потрібним підкреслити, кажучи: «Італія господрає безконтрольно на Середземнім морі, а це не може не зачіпати значних інтересів совітського союзу»... «Фашистівська Німеччина підписала, справді, морську угоду, але ми ще не знаємо, чого її підпис вартий». Але й всі інші наркомати служать посереднє чи безпосереднє справі московського імперіялізму. Незважаючи на всі «досягнення» совітської індустріялізації, спеціально тяжкий промисел ніколи не міг вдо-

волити московського мілітаризму, отже не диво, що найвищий совіт так поспішно заходився саме біля нього. Яке значіння має наркомат постачання, себ-то виживлення московського війська й бюрократії в разі війни, про те не доводиться говорити. Відокремлення заряду державного банку від «наркомфіну» та надання йому прав окремого «наркомату» є, розуміється, дуже наївним номером московського політично-балаганного штукарства. Довір'я до совітських фінансів та валюти він ніде, розуміється, не збільшить і ніякого фінансового шантажу в Європі не уможливить.

Як мало числиться в дійсності московська олігархія з найвищим совітом, показує, між иншим, і та обставина, що склад большевицького уряду залишився властиво тим-же самим. Щоб задемонструвати зворушливе єднання «великого московського народу» з іншими «совітськими націями», додано до президента уряду Молотова «інородців», заступників його — Косіора, Чубаря та Мікояна. По-за тим «чужі нації» заступлені в уряді лише Літвіновим та братами Кагановичами.

Коли у внутрішній ділянці найвищий совіт приніс не зміну попередньої політики московського уряду, але тільки дальше загострення московського шовінізму, то і в зовнішній політиці взято різко напасницький курс. Молотов і Жданов піддали дотеперішню діяльність Літвінова гострій критиці. Коли по загальній чистці цілої московської дипломатії його все-ж залишено на старій посаді, то це лише тому, що він цілком підпорядкувався новій зовнішній політиці Кремля, та тому, що його ліквідація викликала б надто скандальне вражіння в Європі. Новиною в зовнішній політиці найвищого совіту є не погрози репресаліями Японії чи ворожі вискоки проти «фашистських» держав Європи, а незвичайно брутальне втручання до внутрішніх справ Франції. По нещасливій спробі допровадити до нового міністерства Блюма, московська олігархія числить вже не на «народній фронт», і навіть не на Жуо чи Ерію, а майже виключно на французьких комуністів. Варта уваги промова Молотова в найвищому совіті, де він виступив гостро проти «протисовітської та терористичної діяльності у Франції російської еміграції московського і не-московського походження...»

Отже наступ московського імперіялізму, керований з найвищого совіту, спрямовано проти чужих націй не лише в межах ССРСР, а й по-за його межами. Цей наступ спрямовано, розуміється, передусім проти кількомілійнової частини української нації та її численної еміграції по цей бік муру московської в'язниці народів. Комедія московського парламентаризму дала досить несподівані наслідки. Призначена дурити Європу і ховати справжнє обличчя Москви, вона широко причинилася до того, що московські плани виявилися перед Європою незвичайно яскраво. Щоб могли вітати щиро цей факт, мусять українці справді бути в стані відповісти гідно на московський наступ належним розвитком своєї протимосковської акції.

Парламент-в'язниця, новостворений осередок московського імперіялізму, що несе світу поневолення і визиск, викликає вже в Європі відрух і спротив, в яким представники поневолених націй повинні взяти як найдіяльнішу участь.

М. Данько

СВЯТА ДВАДЦЯТИЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

У В а р ш а в і

30 січня с. р. варшавська українська колонія відсвяткувала врочистою академією 20-ті роковини проголошення незалежності Української Народньої Республіки.

Численна публіка заповнила велику салью Гігієнічного Т-ва на Каровій вулиці. Над естрадою блищали золоті букви перших слів IV Універсалу Української Центральної Ради: «Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на Землі Українській вільна Українська Народня Республіка.»

Академію відкрив коротким вступним словом заступник голови Українського Центрального Комітету П. Шкурат. Стоячи вислухали присутні молитву «Боже Великий, Єдиний», відспівану хором ім. Лисенка.

Пан Гліб Лазаревський у зв'язку і змістовному рефераті представив історію української національно-державної справи від IV Універсалу до наших днів. Змалював рівнобіжно історичні події, що відбулися в цьому періоді на окупованій ворогом українській території та на еміграції. Навів цілу низку фактів, що свідчать про повне національно-політичне усвідомлення українських мас під московською окупацією, про неспроможність окупаційної влади опанувати стихійний зріст українського патріотизму та ненависти до Москви. Докладніше спинився на недавніх подіях, на суворих розправах Сталіна з большевицькими достойниками, які намагалися подолати, знищити український «націоналізм», але не зуміли цього зробити, бо це взагалі неможливе.

Далі промовець підкреслив повну поразку большевицької влади в її боротьбі з українською еміграцією. Цією поразкою були моральні наслідки вбивства Головного Отамана Симона Петлюри. Своєї вимріяної мети — знищення українського Державного Центру большевики цим злочинном не досягли; навпаки, замах 1926 року викликав тісніше згуртування еміграції навколо Державного Проводу.

Після переліку промовистих фактичних доказів цілком обґрунтовано брехали висновки докладчика:

«що»-року 1938 сепаратистичний, націоналістичний рух на окупованій Україні продовжується,

«що» він значно могутніший, міцніший, ніж був на початку окупації, бо його впливові підпадають тепер усі, у кого в жилах тече українська кров,

«що» він часом перетворюється на непомітну зовні, наполегливу, самовіддану кротячу роботу за нечуваних в історії людства умов, нечуваними в історії людства засобами, роботу, що її наслідки вибухнуть слушного часу,

«що» рух цей там, на окупованій Україні, є суто-державницький, легітимістичний, той, який зветься «петлюрівський».

Згадавши про прив'язання народніх мас на Великій Україні до визвольних традицій УНР, до пам'яті Симона Петлюри, з одного боку, а з

другого — ті симпатії та пієтизм, з яким прийняло по цей бік Збруча українське громадянство недавню подію «заманіфестування клейнодом гетьмана Івана Мазепи ідеї невмиручости Української Державности на протязі віків, не тільки ідейної спадковости, але й фактичного переходу верховної влади України від Івана Мазепи через Пилипа Орлика й Симона Петлюру до Андрія Лівинського», — згадавши про це все, докладчик висловив переконання, що «рідні три літери УНР, які так довго сяли золотою, неосяжною мрією, присунулися цілком близько, перетворюються в реальний факт».

Авдиторія нагородила доповідача рясними оплесками.

На естраді знову хор ім. Лисенка — три короткі музичні твори: «Вставай, Україно» Лопатинського, «Вкраїно, Мати» і «Живи, Україно» Стеценка. Особливо друга пісня сильно наелектризувала слухачів своїм бадьорим, повним переможної радості темпом. Довго не змовкали по ній ентузіастичні оплески.

Відома артистка Н. Дорошенкова декламувала недрукований досі вірш Л. Старицької-Черняхівської. Цей вірш був написаний на початку світової війни, коли російська царська влада безоглядно ліквідувала всі, і без того тоді невеликі прояви українського культурного і громадського життя. Де-кому здавалося тоді, що українському національному життю прийшов уже кінець. Ці настрої віддала в своєму вірші Старицька-Черняхівська, даючи в ньому понуро-трагічний образ «великого похорону» трьох засуджених на смерть — українського Слова, Пісні і Старовини. Зачаровані високим артизмом декламації, слухачі дивуються: що спільного має цей вірш із святом Незалежності? Аж ось у закінченні вірша нестримний вибух непоборної, фанатичної віри в воскресення Великих Мерців пояснює все... По «національній смерті» 1914-15 р. р. прийшло воскресення 1917 р. Чи-ж тепер, у часи могутнього розцвіту національного духа, маємо ми хоч би найменше право сумніватися в близькому воскресенні потоптаної ворогом України?

Академію закінчено національним гімном. Учасники академії розійшлися з радісними враженнями. Святкування річниці Незалежності в Варшаві стає що-року імпозантніше, стягає де-далі, то більше людей. А це показує, що живі українські сили в Варшаві не марнуються, не розпорошуються, а, навпаки, зростають та концентруються.

Б. О.

В П р а з і

22 січня с. р., в день нашого національно-державного свята влаштовано було в Празі об'єднаними силами громадських, політичних, наукових і допомогових організацій урочисту академію, на якій були присутні у великому числі члени української еміграції всіх напрямків і орієнтацій, в тому числі й учні старших клас української гімназії в Мсджанах під Прагою.

Вступним словом відкрив академію п. А. Макаренко, голова Українського Комітету. За ним промовляв проф. М. Славінський, що своєю бадьорою промовою викликав вияви ентузіазму, особливо серед наймолодших членів еміграції, гімназіальних учнів. Проф. М. Славінський твердив, що, не зважаючи на всі страждання, матеріальні злидні, утиски, небезпеки, які переживає українська еміграція, особливо в останні часи, ми констатуємо, що живемо в найщасливішу добу нашої історії, бо ми присутні при відродженні нашого народу, більше того, ми беремо участь в цьому величньому акті.

Як ми прийшли до самостійности? З нашого національного руху, колись лише культурного, через зв'язок із соціальним і політичним рухом, утворилося об'єднання інтелігенції з широкими народними масами, носителями державної традиції з давніх часів. А це й з'явилося підложжам створення самостійної Української Держави.

Не революція привела до життя нашу самостійність, а природня еволюція національної справи. Статичні народні маси були базою нашого відродження, а динамічна сила жменьки нашої національної інтелігенції привела по революції до створення з українського народу модерної нації з усіма потрібними для цього елементами народньої традиції, політичного й соціального руху та націоналізму інтелігенції.

Українська еміграція не лише чекає на своє визволення, вона працює для нього й творить, вона повільно реалізує ті ідеали, з якими вийшла закордон. Її тяжке перебування на еміграції не пропащий час, це найславніший час з доби Мазепи. Еміграція бореться за ті найвищі ідеали нації, які вона покликана здійснити. Еміграція страждає фізично, але вона росте й міцнішає духовно, і хоч і не вся, але все-ж таки дочекається моменту другого визволення свого народу.

Слідуючий промовець взяв собі за тему соборність. Це природне почуття кожного народу, який виявляє стремління об'єднатися в кожній частині народнього організму.

Історія об'єднання різних галузок українського народу тягнеться з давніх часів, і яскравим символом такого об'єднання можна вважати Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, символом єдиної української нації по обох боках Збруча. Але найбільше з'єднало В. Україну з Галичиною спільно пролита кров під Києвом і Львовом.

Розбиття нашої соборности було споконвічним завданням наших сусідів-ворогів, й можна сказати, їм добре пощастило розбити нашу соборність державну. Але крім неї нас зв'язує соборність психологічна, політична й ідеологічна, які наші вороги намагаються тако-ж вбити. Досягти цілковитої соборности відразу ми не можемо, але ми не сміємо її відрекатися. Об'єднання живих сил народу — це завдання для нашої інтелігенції. Ми повинні утворити платформу самостійної української політики для боротьби з розкладовими чинниками серед нашої еміграції. А для цього ми повинні використати досвід усіх наших політичних течій. Без політичної, психологічної і соціальної соборности не може бути соборности державної.

З. М.

В Б е р л і н і

Свято двадцятиріччя проголошення незалежності Української Державности, бою під Крутами й Берестейського миру та 19-тиліття з'єднання українських земель влаштувало в Берліні Українське Національне Об'єднання.

Відбулося це урочисте свято 21 січня с. р. в Ляндвер-Касіно, одному з найбільше репрезентативних касин Берліну, при участі не лише українського громадянства, а й визначних представників німецького світу — міністерств закордонних справ, військового і пропаганди, бюро фон-Рібентропа, закордонно-політичного уряду націонал-соціалістичної партії, організації німецьких ветеранів, школи провідників СС, партійної закордонно-політичної школи, проводу молоді, студентства і т. д., між якими були те-ж — куратор Українського Наукового Інституту в Берліні проф. Пільме, редактор Аксель Шмідт, пані Меллер-ван-ден-Брук та ин. Були численно заступлені те-ж представники поневолених Москвою націй — грузини, туркестанці й інші, як рівно-ж представники чужинного студентства.

Салю було гарно прибрано українськими килимами та великим тризубом. На стінах розвішено було українські й німецькі прапори.

Відкрив свято промовами українською й німецькою голова УНО підполк. Т. Омельченко, після чого було зачитано кілька доповідей. Закінчилось свято співом українського й німецького гімнів.

Другого дня, 22 січня, покладено було місцевими українцями вінки на могилах державного секретаря військових справ ЗУНР полк. Д. Вітовського та голови Української Військової Місії в Німеччині полк. К. Новохацького.

В берлінській пресі про свято української державности і незалежності з'явилися докладні звідомлення.

В Б у к а р е ш т і

В неділю, 30-го січня с. р., українська колонія Букарешту відзначила урочистою академією двадцяті річницю проголошення незалежності України та вшанувала пам'ять лицарів Крут, Базару та Зимового Походу у запілля ворога.

Вступне слово сказав зступник голови Громадсько-Допомогового Комітету Української Еміграції в Румунії д-р В. Трепке, який, окресливши значіння дати 22-го січня в житті та в історії української нації та згадавши такі моменти з недавньої визвольної боротьби як Крути, Зимовий Похід та Базар, сказав :

«Усі ці великі й славні діла українського вояцтва дорівнюються подіям, оспіваним у «Слові о полку Ігоревім» і творять поруч них найцінніше джерело для українських легенд, переказів і балад, що живуть і вічно житимуть в українському народі та в'яжуть міцним ланцюгом його минуле з сучасним і стають дороговказом на майбутнє.

«Але найміцнішим зв'язком є кров українських лицарів, що вони її пролили за волю Батьківщини. Їм усім належить найбільша слава».

Після цих слів усі присутні встають і хвилину стоять негорушно.

Звергаючися до сучасного, п. д-р В. Трепке каже: «Не має сумніву в тому, що наближається та година, коли сурма покличе нас усіх стати в шерengi борців за рідну землю.

Тому, щоб подолати ворога назовні — мусимо, насамперед, подолати нашу розбіжність, мусимо закинути наші дріб'язкові амбіції чи то особисті, чи гурткові, і не витратити своїх сил на взаємопоборення через ті чи інші ідеологічні різниці, дуже часто зовсім не суттєві. Пам'ятаймо про те й єднаймося всі «під України прапор» навколо одвічного нашого київського Тризубу.

Присутні відповідають на ці слова промовця загальними й дружніми оплесками.

Після цього пані С. Кімнінічева виконала на піано першу частину «Патетичної сонати» Бетховена, а Г. Пороховський виступив з промовою про «Українське військо та дату 22-го січня». Промовець зупинився на тих етапах, через які проходила справа організації українських збройних сил, зазначаючи при цьому, що на початках української революції наш національний провід стояв на хибному шляху, думаючи, що справу вільного національно-державного життя українського народу можна буде вирішити мирними шляхами, у порозумінні з Москвою.

Говорячи про настрої українських вояків в різні часи визвольних змагань України за свою державну волю та про обставини того часу, п. полк. Г. Пороховський каже, що з де-якої пори у нас стало звичаєм лаяти Центральну Раду, різні угруповання або український національний провід у цілому — за понесені нами поразки. Тим часом — в тих обставинах, в яких доводилося боротися українському народові, при тому ставові його національної свідомості й організованості, яку провід мав до своєї розпорядимості, він зробив максимум того, що зробити було можна.

Закінчилася перша частина академії гарною декламацією панни А. Кімнінічівни, що продекламувала вірш Б. Гомзіна: «Боева пісня».

В другому відділі п. Дмитро Геродот продекламував вірш Б. Лисянського: «22 січня», а інж. Д. Ліницький виголосив реферат на тему: «У двадцяті річницю». В ньому він дав стислі, але яскраві нариси окремих історичних моментів з державного життя української нації, починаючи від Київської та Галицько-Волинської Держави й кінчаючи тими подіями з останнього зриву, у центрі яких стоїть дата 22-го січня 1918 і 1919-го років. Зупиняючися головним чином на моментах героїчного піднесення національного духу, як доба Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, 1-ше листопада 1918 року, Крути, Базар, промовець закінчує бадьорим переконанням, що Український Нарід іде до перемоги.

Присутні нагородили інж. Д. Ліницького цілком заслуженими оплесками.

Після того панна А. Кіммінічівна продекламувала з великим почуттям вірш О. Олеса: «Лебединні зграї», а її мати пані С. Кіммінічева виконала на піано «П'яту героїчну рапсодію» Ліста.

Гру пані Кіммінічевої українська колонія, що перебуває в столиці Румунії, завжди слухає з великою приємністю. Так само було й на святочній академії у відзначення дати відродження української державності і злуки українських земель.

Кінцеве слово виголосив адвокат д-р Д. Маєр-Михальський. Бувший старшина української національної армії, бувший сенатор, визначний член Української Національної Партії в Румунії, великий український патріот, д-р Д. Маєр-Михальський користується серед українського загалу великими симпатіями, а тому його виступи завжди роблять приємне враження.

Говорячи з великим пієтетом про дату «22-го січня», про її історичний зміст, д-р Д. Маєр-Михальський зазначає, що вона є тією живою зорею живого українського народу, яка приведе його до остаточної перемоги.

На святі, крім українців були присутніми члени організації: «Вільного Козацтва», на чолі з окружним отаманом С. Маргушіним та представники молоді тюрко-татар. Від імени «Вільного Козацтва» вітав українців отаман С. Маргушін, який зазначив, що у боротьбі не досить зайняти певні позиції, їх належить тако-ж закріпити. Україна та козацтво своїх позицій не закріпило і не втримало. Доля, каже С. Маргушін, послала нас на чужину, щоб ми тут вчилися не тільки як треба змагатися, але й як треба закріплювати свої здобутки. В майбутньому українці й козаки батимуться спільними лавами.

Від імени тюрко-татар промовляв п. Енвер Тагір, який у зворушуючих словах побажав українцям, щоб вони вже найближче своє свято справляли в столиці незалежної національної Української Держави.

Перед святом і після святочної академії румунська преса дала про нього прихильні повідомлення.

Д. Г.

В Б р ю с е л і

Союзом Українських Старшин та Т-вом б. Вояків Армії УНР в Бельгії разом з Українськими Громадами м. Брюсселя та околиць було влаштовано святочну академію ювілейного року 20 річниці проголошення незалежності Української Держави та 19 річниці акту злуки українських земель.

23 січня с. р. салю Союзу Українських Старшин вщерть заповнило українське вояцтво та громадянство; багато людей було в національних одягах. Були присутні представники від приятелів бельгійців та грузинів.

Слово забрав п. сотн. Я. Олексюк, в змістовному докладі з'ясовуючи значіння для України акту величезної ваги проголошення незалежності Української Народньої Республіки 22 січня 1918 року.

Молоденька українка, донька померлого кубанця, панна Леся Кисляк, в чудовому українському національному одязі гарно продекламувала де-кільки віршів Шевченка, доставши грім заслужених оплесків. Потім було дане слово п. Д. Андрієвському який прочитав доклад на тему «19 річниця проголошення злуки українських земель». Присутні вшанували пам'ять полеглих борців за волю України вставанням і хвилиною мовчанки та могутнім співом національного гімну «Ще не вмерла України» святочну Академію була закінчена.

В С о ф і ї

В неділю, 30-го січня с. р., Українське Культурно Просвітне Об'єднання в Софії, спільно з Українсько-Болгарським Товариством, організувало урочисту академію, присвячену відзначенню дати 22-го січня. Академія відбулася в помешканні «Слов'янської Бесіди».

Після відкриття академії, українсько-болгарський хор, під керівництвом п. І. Орлова, виконав український та болгарський національні гімни, а п. Д. Різов виголосив реферат на тему: «Українська незалежна держава».

Після цього було виконано артистами болгарської народної опери — панією С. Петровою та п. п. І. Петровим та Михайлом Стелярчуком — українські народні пісні. Низку українських народніх пісень виконав те-ж українсько-болгарський хор. Супроводжувала на піяно професор державної Музичної Академії пані С. Кімрянова-Столярчукова.

В Каліші

Свято Державности в Українській Станиці біля Каліша відбулося 22 січня с. р. Сірі постаті ветеранів визвольної боротьби карними рядами заповнили станичну церкву й вислухали урочистий молебен і як завжди, з'явилися на академію, щоб заманіфестувати свою відданість гаслам Четвертого Універсалу і утривалити в своїх душах гордість громадян своєї Держави та щоб передати її в молоді покоління, овіяну чаром непереможної романтики.

Мистецький бік академії представлявся цього року хоч убого, але мило. Як звичайно, співав Український Національний Хор, що обмежився в'язанкою стрілецьких пісень, бо та пісня чи не найбільше безпосереднє промовляє до вояцької душі, асоціюючи образи Січня 1918 р. на Софійському Майдані в Києві. На закінчення хор виконав «Вкраїно Мати, кат сконав...» К. Стеценка.

На решту академії складалася декламація п. Костенка власного твору п. п. «Державний Січень», «Польонез» Лисенка М. у виконанні п. Кромовського (піяно) і народні танки: «Гопак колом», «Журавель» та «Катерина», виконані наймолодшими танцюристами-школярами школи ім. С. Петлюри: Б. Креером, В. Дешківною, М. Дешківною, С. Матвієнком, О. Данчевською та О. Харитоненком.

Ідейний бік академії уняли в своїх промовах полк. Литвиненко і п. Кость-Костенко. Обидві промови були добрі, бо їх складали й надихали боліючі душі. Однак п. К. Костенко даремно критикував романтику, хоч він сам є романтиком у ліпшому значінні цього поняття. Хмельні розрахунки не все можуть збудити національного духа та з етнічної маси породити тисячі героїв. Власне історична романтика мусить бути поживою національного духа, бо вона є твором духа. Наш останній упадок у дуже значній мірі треба завдячувати саме «інтелектуалістам», що далекі були від національної романтики. Попередній промовець підкреслив, що ми впали не тому, що мали чисельних ворогів, а тому, що не мали в масах традиції державности. Не місце тут розвинути цей погляд ширше, однак чи є мислима традиція державности, без почування національної гордості, яку виявив митрополит Іларіон у похвалі Великому Нагану Володимирі? Протягом історії ми були малими романтиками, щоб донести ту традицію до днів з-перед 20 років.

За влаштування свята-академії треба висловити впорядчикам її — Т-ву Вояків Армії УНР — велике спасибі.

Ю. Г.

В Білостоці

Урочисті сходи відділу УЦК в Білостоці, присвячені 20-ій річниці проголошення незалежності Української Народної Республіки відбулися 22 січня с. р. в помешканні відділу. Невелике помешкання відділу ледви вміщувало всіх тих, що того урочистого дня завітали до нього.

На вступі голова відділу полк. Писанюк згадав, що з 20-ю річницею проголошення незалежності збігається і 10-та річниця існування відділу, чому свято це для відділу набуває подвійного характеру. Доповідь виго-

лосив інж. С. Момот. Порівнюючи національні й політичні обставини з-перед 20 років із сучасним становищем, доповідач зупинився на взаємовідношенні національного активу України і сил московських большевиків. Згадав і про різницю української психики року 1918, коли вірили в перемогу загально-людської справедливості, та психики теперішньої, набутої у вирі кривавої боротьби, що може бути висловлена словами: «... Не лагода Еллади й милостивість: міцним металем наллята безмовність, короткий меч і смертоносний спис...» Згадавши про молоде покоління, яке тепер включилося в активну національну боротьбу, доповідач ставить до нього вимогання, які окреслює словами: «Нам треба нервів, наче з дроту, бажань як залізобетон...» Підкреслив інж. Момот, що в тих подіях, що тепер наближаються, будемо мати проти себе один фронт московського народу від Постишевих-Молотових до Мілюкових і Кирила Романова включно. Тому ми мусимо собі усвідомити необхідність найбільшої готовності і найбільшого об'єднання національних сил нашого народу для успішності боротьби за здійснення ідей IV-го Універсалу.

«Сьогодні невеличкою громадою зійшлись ми, щоб одсвяткувати 20-тиліття великого чину нашого народу, але з гордістю стверджуємо, що стоїмо під старими бойовими прапорами незалежності, з якими вийшли ми з рідної землі, яких не випустив із рук уряд Української Народньої Республіки, не схилив їх перед тимчасовим переможцем і не вгнувся під тягарем *vae victis* та недолі довголітнього перебування на чужині...» — такими словами закінчив інж. С. Момот своє слово.

Гучні оплески, крики «слава» на честь Головного Отамана Андрія Лівницького і уряду та спів національного гімну покрили останні слова, і академію було закінчено.

В К о в е л і

В неділю, 23 січня с. р. в українській св.-Благовіщенській церкві у Ковелі відправлено було п.-о. І. Губою після служби Божої молебна за Україну, український уряд, українське військо та українську людину з нагоди двадцятиліття проголошення незалежності й самостійності Української Народньої Республіки. Перед молебьом п.-о. І. Губа виголосив дуже змістовну й переплетену витягами із св. Письма та творів українських письменників, присвячену IV-му Універсалу та українській визвольній боротьбі, проповідь.

Згадуючи у своїй промові про Музей Визвольної Боротьби України в Празі та Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, о. І. Губа закликав присутніх до вкладення пожертв на згадані українські установи.

Церкву було переповнено представниками існуючих у Ковелі українських організацій та громадянством. Дуже добре співав український хор під орудою д-ра М. Широкова. На закінчення молебну хор заспівав «Боже великий, єдиний, нам Україну храни». Під час цього співу всі присутні стояли навколяшки.

Ввечері в українському клубі «Рідна Хата» доповідь, присвячену IV-му Універсалу і Крутам прочитав полк. Крат, який те-ж поінформував присутніх про цілі й завдання Музею Визвольної Боротьби України та про становище дітей-сиріт по борцях за Україну й закликав присутніх до складення пожертв для них. Проведена збірка дала зол. 15.90.

Потім чоловічий хор під проводом п. Я. Бартка заспівав низку пісень, які перепліталися з декламаціями. На закінчення академії хор заспівав молитву «Боже великий, єдиний», яку всі вислухали стоячи.

О . К а

В Ш а л е т і

Для відзначення історичних подій 22 Січня, 23 січня с. р. в помешканні Української Громади відбулися урочисті сходи членів української колонії в Шалеті. Між чисельною аудиторією на салі присутньою була й українська школа в повному складі на чолі з учителями.

Після вступного слова голови Громади п. Бацуци про зміст і значіння державних актів 22 січня присутні вставанням і хвилиною мовчанки віддали пошану всім полеглим у боротьбі за здійснення тих великих ідеалів, при чому схилився прапор філії Військового Т-ва. Потім п. Гр. Маслюк в більше як годинній доповіді зробив огляд національних ідеологій, починаючи від гуманітарно-романтичного націоналізму ХІХ ст., до сучасного неонаціоналізму агресивно-імперіялістичного, а рівно-ж і молодих після воєнних ідеологій панконтиненталізму. Як висновок, провів доповідач думку, що серед великої кількості тих різних доктрин, ідеологій та світоглядів для всіх українців провідною зіркою мусить завжди служити та золота сторінка української історії, на якій жертвенною кров'ю її найліпших синів начертано: «Одній Українська Народня Республіка стає самостійною не від кого незалежною, вільною, сувереною державою Українського Народу».

Далі говорив голова філії Військового Т-ва сотн. П. Пашин про завдання й обов'язки військовиків у відношенні до актів «22 січня».

Як певний дісонанс, була промова, що її прочитав представник Т-ва «Просвіта» п. Юшкевич Р., який, не згадуючи ні словом про IV Універсал, підкреслював лише акт 22 січня 1919 р.

Не відповідною святові була промова члена вільно-козачої станиці п. Ткаченка.

Кінцеву промову голови Громади присутні закінчили співом «Ще не вмерла Україна!»

Закриваючи урочисту Академію, голова Громади зробив заклик до посиленої жертви для Музею Визвольної Боротьби України в Празі. Довгою чергою проходили «шалетяне», вкриваючи листу своїми прізвищами, а збоку росла купа тяжко запрацьованих франків.

- - - - -

В Г р е н о б л і

Свято незалежності в Греноблі відбулося 22 січня. Відбулося свято в буденний день, тому помітною була відсутність українців з околиці Гренобля.

Відкрив свято голова Громади сотн. Рогатюк, пригадуючи в короткій промові цілі нашого майже двадцятилітнього перебування закордоном та закликаючи всіх під прапори УНР, що з ними незабаром треба бути закінчити недовершене. Після промови всі встають і разом співають «Не пора».

Потім виступив сотн. Степаненко і в своєму слові пригадав про урочистість події та ентузіазм нашої столиці Києва в день проголошення IV-го Універсалу. Закінчив своє слово п. Степаненко декламацією віршу, присвяченого святу незалежності.

Далі з декламаціями виступали — сотн. Рогатюк, п. Мопатько, хор. Дорожинський, після чого велику й змістовну доповідь, перейняту глибоко патріотичними думками, виголосив хор. Вонарха-Варнак.

На закінчення свята сотн. Рогатюк зачитав промову Головного Отамана Андрія Лівницького, виголошену в-осени 1936 року, після чого всі присутні заспівали «Ще не вмерла Україна».

**Чи в день свята Української Державности склали ви пожертву
на Музей Визвольної Боротьби України в Празі ?**

ІТАЛІЙСЬКИЙ ВИКЛАД У РИМІ НА СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Крім свята державности, влаштованого в Римі українськими студентами, про яке вже повідомлялося в «Тризубі» ч. 6 з 6 лютого с. р., день двадцятиліття з дня проголошення незалежності Української Держави відзначено було й італійцями 22 січня с. р. влаштуванням публічного викладу на тему «Велика війна, права народів і Україна». Виклад цей прочитав у помешканні фашистського синдикату промислових робітників директор Історичного Архиву Сепаратистичних і Ревізіоністичних Рухів п. Л. Майнарді, за численної присутності представників політичного світу і преси.

В цьому викладі, що виявив ґрунтовне знання оратором справ Сходу Європи і зокрема справи української державности, підкреслив п. Майнарді розуміння її Німеччиною, яка була визнала *de jure* Українську Державу Брест-Литовським договором, тоді як держави Антанти, визнавши Україну *de facto*, потім «зрадили великий український народ», прийшовши на допомогу ворогам України. Докладчик говорив далі про права України історичні, політичні та інші на державну незалежність, зазначаючи при тому, що сучасне становище в Європі дає великі надії взагалі всім народам, пригніченим Москвою, на звільнення і повну незалежність.

Виклад цей мав великий успіх і справоздання з нього вмістили визначніші органи італійської преси.

П'ЯТА РІЧНИЦЯ НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

(Від власного спеціального кореспондента з Німеччини)

II

День 30-го січня пройшов у Берліні без якихось особливо бучних маніфестацій, розрахованих на зовнішній ефект. Він пройшов у радісному духовому скупченні цілої нації, в повазі і відданні пошани будівничому нового життя в Німеччині. Поважно й могутнє виглядало саме місто з своїми монументальними будівлями, на яких маєстатично повівали величезні червоні прапори з чорними гакенкрейцерами по середині, прикрашені золотими стрічками. Так само поважно й урочисто, радісно разом виглядали німецькі громадяне, що від самого ранку заповнили вулиці Берліну.

Поважність їх настрою має свою причину. День 30-го січня не є лише святом національної перемоги, але одночасно днем віддання пошани полеглим в боротьбі воюючим Адольфа Гітлера. Окрім численних жертв, що їх приніс протягом своєї боротьби націонал-соціалістичний рух, саме в день «перебрання влади», 30-го січня року 1933, комуністи забили двох вірних Гітлерові громадян, шефа відділу С. А. (штурмові відділи) Майковського і надвахмістра Заурітца. Тому в цей день ціла Німеччина віддає честь цим двом героям, шануючи в їх особах усіх тих, що полягли за нову Німеччину.

Цього разу від самого ранку в Берліні, на місці вбивства та на кладовищі, були виставлені почесні варти, потім відбулося складення численних вінків і, врешті, пізно ввечері — дефіляда кількох відділів С. А. партії та поліції, що закінчилася коротким словом в пам'ять вірного воюючого Гітлера, надвахмістра, що загинув, виконуючи свій обов'язок.

Свято 5-ої річниці націонал-соціалістичної революції в Берліні розпочалося так зв. великою побудкою. О год. 8 зранку в різних кінцях Берліну залунали звуки бадьорої музики багатьох оркестрів націонал-соціалістичних формацій. Вони пройшли вулицями столиці, зупиняючися на великих центральних площах, де відбулися довші концерти. Під бадьорі звуки маршів і бойових пісень націонал-соціалізму зустрілі берлінці день свого національного свята. Не дивлячись на холодний вітер, погода була досить добра, і проміння сонця часто проривалися крізь білі хмари. Попереднього дня йшов дощ, але 30-го січня мусіла бути «Гітлер-ветер» — погода Гітлера, як її називають громадяне сучасної Німеччини.

О год. 9 у великій салі берлінської радіостанції промовляв міністр Гебельс до німецької молоді. Велика саля, що її прикрасив копосальний «прапор гітлерівської молоді», була виповнена представниками «молоді Гітлера», Союзу Німецьких Дівчат та доросту. Але в той-же час мову Гебельса слухала ціла молодь Німеччини, зібрана для урочистого святкування свята по осідках своїх організацій при радіовідбірниках. Міністр Гебельс переповів своїм слухачам історію боротьби націонал-соціалізму, особливо за останній рік перед перемогою, зазначаючи, що молодь мусить знати про той тяжкий перейдений шлях, щоб тим самим більше цінити сьогоднішні щасливі часи. Він закликав молодь «працювати, вчитися, боротися» і бути міцною, та закінчив окликом на честь націонал-соціалістичного руху, німецької нації і Фюрера. Присутні відповіли на це співом гімну гітлерівської молоді, після чого провідник організацій молоді Німеччини Бальдур-фон-Шірах виголосив через радіо привіт Адольфу Гітлерові: «З незмінною пошаною, вірністю і вдячністю вітаємо ми в цій годині людину, якої ім'я ми носимо».

Від 9-ої години площа Вільгельма, де знаходиться будинок канцлерства, починає заповнюватися многотисячним натовпом. Там має відбутися традиційна дефіляда прибічної гвардії Гітлера, що приходить щороку привітати свого вождя з днем його перемоги. Рівно о год. 10-ій почесна варта перед палацом канцлерства стає струнко. Під ентузіастичні оклики народу з подвір'я виходить Фюрер у супроводі міністрів Геса, Гебельса та інших. Стоючи в авті, Гітлер витягнутою рукою вітає три відділи прибічної гвардії та два інші відділи С. С. (відділи охорони), що проходять повз нього міцною парадною ходою Фридриха Великого. Всі вони в чорних парадних уніформах, стрункі, сильні й рівні, як один. І коли проходять вони тим тяжким, німецьким кроком, то виглядають, як одна злита грізна маса, як могутня сила, що може змести всяку перешкоду на своєму шляху.

Дефіляду скінчено. Адольф Гітлер й інші достойники повертаються до будинку канцлерства. Але десятки тисяч народу на площі Вільгельма та прилеглих вулицях не розходяться і невпинними окликами висловлюють своє бажання ще раз побачити Фюрера. Цілі хори виголошують ритмічно відоме речення: «Ми хочемо бачити нашого Фюрера». Далі чути різні віршовані заклики, що їх існує так багато для таких нагод. Наприклад: «Коханий Фюрере, вийди до нас, а то ми заатакуємо канцлерство».

Вартовий каже нам — постійному кореспондентові «Тризуба» в Берліні сотникові Дмитренкові і мені, — що Гітлер певно вийде на балкон свого палацу. Терпеливо чекаємо, але холодний вітер на піднесеній пресовій трибуні починає даватися в знаки. Напівзамерзлі хочемо вже відходити, але в тій хвилині двері балкону, куди звернені всі очі, відчиняються й Адольф Гітлер показується народові та приязно вітає на всі боки зібраних людей. Зустрічають його не до описання захопленими оваціями.

О год. 11-ій А. Гітлер прийняв у своїй робітні відзначених на той день національною нагородою мистецтва й науки представників німецької інтелектуальної еліти. Серед цих останніх знаходився тако-ж заслужений ідеолог націонал-соціалізму і старий бойовий товариш Фюрера Альфред Розенберґ, загально відомий серед українців, як знавець проблем європейського сходу та прихильник визвольних рухів поневолених Москвою народів. Того-ж дня цілий ряд осіб за надзвичайні заслуги для націонал-соціалістичного руху і держави дістав од Фюрера золоту почесну відзнаку націонал-соціалістичної партії.

Колосальний рух на вулицях Берліна не вгавав цілий день. Сотні тисяч народу, місцевих і приїзжих, перейшли через площу Вільгельма, куди тягнулися вони, як на прощу, щоб побачити як-що не самого Фюрера, то бодай будинок, в якому він живе й працює для німецької нації. Цей рух ще спотужнів під вечір. О год. 8-ій площа Вільгельма уже вщерть виповнена народом. Потужні рефлектори ясно освітлюють довко́лині будинки. Тут

має відбуватися центральна точка програму святкування: похід із смолоскипами різних формацій націонал-соціалістичного руху.

Не дивлячись на величезний натовп, панує зразковий, справді німецький порядок. Кордони С. С. не мають багато праці. Тільки зрідка натовп починає міцніше напірати. Але міцні, як молоді дуби, «чорні» (як називають через чорний колір їх уніформ членів формацій С. С.) легко дають собі з тим раду.

Без труда проходимо на пресову трибуну, що знаходиться напроти знаменитого балкону канцлерського палацу. Ввічливі урядовці міністерства преси й пропаганди охоче дають різні вияснення, помагаючи орієнтуватися чужинцям.

О 9-ій годині ніби електричний струм пробігає крізь зібраних людей. Розлягаються бадьорі звуки оркестри. На залитому світлом рефлекторів балконі канцлерства з'являється Фюрер у супроводі найвищих достойників держави: Рудольф Гес, Герман Герінг, Бломберг, Гебельс, Фрік та інші. Десятки тисяч правиць витягуються в націонал-соціалістичному привіті і могутнє трикратне «гайль» потрясає повітрям.

Розпочинається дефіляда під невпинні звуки воєнних маршів. Оркестри по черзі займають місце перед будинком канцлерства. Одні за другими проходять із смолоскипами в руках або на багнетах репрезентативні відділи окремих формацій націонал-соціалістичного руху. Їх шефи по черзі з'являються на балконі канцлерства і складають рапорти Фюрерові.

Першими проходять 10 тисяч штурмових відділів (С. А.). Кожний окремий відділ має спереду його прапор, який зустрічають націонал-соціалістичним салютом Фюрер і особи, що його оточують. Все це здебільшого старі бойові, вилинялі від часу прапори, що їх з честю пронесли через довгі роки боротьби проти комунізму. Кожний відділ носить звичайно ім'я одного з полеглих у борні штурмовиків. Цих полеглих є по-над триста.

За С. А. проходять стрункі колони інших формацій: трьохтисячний відділ націонал-соціалістичного змоторизованого корпусу, дві тисячі політичних провідників, молодь Гітлера, державна служба праці, н.-с. корпус летунства, протилетунська оборона, н.-с. союз моряків, союз резервістів і т. ин. На закінчення дефіляди знову своїм залізним кроком проходить прибічна гвардія Фюрера, викликаючи захоплення і подив глядачів.

Більше, як годину тривав імпозантний і ефектовний похід. Увесь цей час Гітлер та його оточення стояли на балконі. Спокійно й витримано приглядалися походові і десятки тисяч зібраного на площі народу. Але коли останній шерэг прибічної гвардії проминув будинок канцлерства, напруження глядачів вибухає. С. С. уже навіть не намагаються утримати кордон. Діти, дорослі, всі з витягненими руками кидаються наперед під самий балкон канцлерства, і немає кінця радісним, захопленим, бадьорим окликам на честь Адольфа Гітлера, який з приязною усмішкою вітає з балкону своїх вірних громадян. Потім все стихає і

в повітрі розлягаються потужні звуки німецького гімну «Німеччина, Німеччина по-над усе».

Ще-раз дивинися на останні вогні самолоскипів, що зникають в далечині. Прекрасно виглядає це рухливе море вогнів на вечірньому тлі великого міста. Ці смолоскипи пройдуть довгими вулицями Берліну і скрізь сотисячні маси народу вітатимуть їх, як символ нової могутньої Німеччини, як символ відданої любови й боротьби за кращу долю батьківщини. А несуть їх віддані й випробовані борці, що жертвенністю життя довели свою любов до німецької нації і її вождя Адольфа Гітлера. Їх девізом було, є й буде: «Незрушима вірність і послух аж до смерти».

І мимоволі думками переносишся до далекого й радісного, бо повного змагань і праці, року 1919-го, коли в день нашого національного свята переможні війська Петлюри твердим кроком проходили вулицями золотoverxої столиці незалежної Української Держави. Був тоді ентузіазм, і боротьба, і жертвенність, і віра в майбутнє. Чому-ж, чому то минулося, чому тепер ми не в Києві?

І коли дивинися на здисциплінованих, вірних вояків Адольфа Гітлера, що безумовно віддають йому до послуг життя своє і підуть з непохитною вірою за ним, куди б він їх не повів, настирливо насувається болюча відповідь: може тому, що мимо всього патріотизму, жертвенности і очайдушности, мимо проливої крові, не було серед українців такої залізної здисциплінованости, єдноти й послуху державному прововоді, що їх спостерігаємо в Німеччині Гітлера. Але настали інші часи. Нація українська пройшла вогневу пробу, загартувалася й виросла в нещадній боротьбі. Віримо і певні того, що в прийдешніх недалеких боях з ворогами України десятки й сотки тисяч українських націоналістів-державників стануть муром довколо нашого проводу Уряду УНР, з цим залізним девізом «Вірність і послух аж до смерти». Тоді — переможемо!

* * *

Увечері того-ж 30-го січня по всій Німеччині місцеві організації націонал-соціалістичної партії влаштували товариські сходи. На другий день перед полуднем по фабриках та інших індустриальних центрах відбулися урочисті збори робітників для вшанування національного німецького свята. Особливої уваги заслуговує тут промова провідника німецького фронту праці д-ра Лзя, перед 80-ма тисячами робітників берлінських закладів Сіменса.

Так в побіжних рисах виглядало урочиста свято 5-ої річниці національної революції в Німеччині, революції, що принесла знову німецькому народові честь, силу і славу.

Микола Лівницький

У Львові помер 26 січня с. р. на 58 році життя б. міністр закордонних справ УНР і публіцист Володимир Темницький.

Володимир Темницький народився у священничій родині у 1879 р. По скінченні гімназійних студій, записався на юридичний факультет львівського університету, звідки перейшов на далішні студії до Кракова, після до Відня.

Вже як молодий студент присвятив себе Володимир Темницький всецільо громадянській праці. Меткий організатор, добрий промовець, швидко вибивається він на перші місця.

Безкомпромісовий державник і речник політичної самостійності українського народу, постійно пропагував цю ідею словом і пером. Напередодні світової війни, коли почалося організування української збройної сили, вступає в ряди Українських Січових Стрільців. З вибухом світової війни засідає в Головній Українській Раді, як тако-ж в Боевій Управі У. С. С. Співпрацює з Союзом Визволення України.

По розпаді Австрії, бачимо Володимира Темницького як одного з головних пропаторів з'єдинення обох Українських Республік; цю справу не раз підносив у своїх промовах на засіданнях Української Національної Ради в Станиславові. По катастрофі переноситься разом з урядом за Збруч, не припинюючи ні на хвилину своєї діяльності. У кабінеті Чехівського стає віцеміністром закордонних справ, потім, у кабінеті Мартоса, міністром закордонних справ і в тому характері виїжджає закордон.

У 1927 році осідає у Львові, де дістає посаду правного референта в Суспільній Обезпечальні. У тому часі важка недуга починає ломити колись дужий і бадьорий організм. Не піддавався Володимир Темницький. Часами останками сил працював, душевно не дав себе зломити, ні відерти віри в ідеали своєї молодости.

В особі Помершого тратить українська нація ідейного і відданого справі громадянина.

Поховано покійного заслуженого громадянина у Львові на Личаківському кладовищі 28 січня за присутности маси людей, визначних громадян та представників українських організацій.

Між вінками звертав на себе увагу вінок од уряду УНР, надісланий Головним Отаманом Андрієм Лівницьким. Кільки промовців виступили на кладовищі з прощальними промовами, при чому д-р В. Старосольський промовляв од імени Головного Отamana Андрія Лівницького. Зачитано було те-ж кондоленційну телеграму од Армії Української Народньої Республіки, яку надіслав військовий міністр уряду УНР генерал В. Сальський.

— Перспективи ССРСР.

На наших очах, аж до великої війни, існувала одна держава, з частин азійська, з частин європейська, що її звали хворою людиною. Це була Отоманська Порта, що в спадщину од динамічної історії своєї дістала великі простори на двох континентах та не вміла і не мала сили з тим впорядкуватися, коли її динаміка вигасла. Одну за одною втрачала вона свої нетурецькі провінції, аж поки зрештою велика війна не перевела на ній кардинальної хірургічної операції, повернувши її майже точно до національних територіальних меж, після чого вона пролежала трохи в безпам'ятстві, а потім встала, ожила, видужала і навіть до певної міри змогутніла, розцвіла, а на цей раз уже як Туреччина, держава цілком національна, без отої численної райї, як звали турки поневолені ними народи.

Mutatis mutandis, подібне явище переходить зараз і на сході Європи з отією державою, означеною чотирьма літерами — ССРСР. Почалося воно не сьогодні, а давно. Уже в середині минулого століття Російську імперію звали європейці колосом на глиняних ногах, бо вже тоді зауважили вони, що її динамічна сила вичерпана. Коли для цього потрібні були б дати, то їх тако-ж можна легко знайти. В Європі занепад цієї сили означений так званою Кримською кампанією в роках 1850-х, а в Азії — японською війною з р. 1904. Велика війна так само була для цієї держави свого роду хірургічною операцією, але операція та, з різних причин зовнішнього характеру, не була закінченою. Болячка не була вирізана до кінця, рани не перев'язані, і тече з них безупинно жива кров, змішана з гноєм, — нерадісна сукровиця. Совітські люди, що опанували на той час хворою людиною сходо Європи, спробували були відтворити колишню її динаміку, влити новий патос в її душу, але той патос і та динаміка розпливалися й загасли дуже скоро на українських степах, на берегах Вісли та серед фінських снігів. І живе з того часу замкнута в собі, оточена бідом і ненавистю ота хвора людина сходу Європи, має і свого кривавого султана, як звали колись Абдул-Гаміда, існує не своєю внутрішньою силою, а підтримана плутаним павутінням складних дипломатичних інтриг та інтересів великих держав, які не вміють між собою погодитися, бо одна одній не вірить, бо кожна з них хоче вирвати собі якийсь більший шмат. Так існувала колись, майже на протязі століття, Отоманська Порта, так існує вже другий десяток літ ССРСР. Але сучасні процеси мають темп швидкіший, ніж то було колись, події нарастають і дванадцята година для Москви наявно для всіх наближається. Наближається з середини, надходить і з-зовні.

Чи розуміють, чи відчувають цей стан річей совітські люди? Може й не всі, але розуміють. На це є багато вказівок об'єктивного зовнішнього порядку, є й безпосередні заяви заінтересованої сторони. Так, авторові цих рядків довелося якось, кілька літ тому, зустрінутися в дорозі з дуже видатним совітським державним мужем, знайомим ще з тих дореволюційних, можна сказати, до-історичних часів, який відбував по Європі якусь загадкову подорож. На запитання про Україну, він цинічно, але цілком відкрито сказав:

— Це ще лише тут, на еміграції серед росіян є такі дурні люди, які думають, що Україну можна буде утримати в складі ССРСР. Ми там давно вже перестали цьому вірити, і піклуємося лише про те, аби виссати з неї все, що нам потрібне і що можна з неї витягти, поки вона ще в наших руках.

І справді, в світлі цього свідчення стає ясним все, що робиться совітською владою на Україні. Українська територія для неї не база, а янась ніби-то придорожня станція, якийсь етап, а не стає житло. Уся її не ли-

ше національна, але й фінансова, економічна, торговельна, промислова, комунікаційна і т. ін. політика має характер тимчасовості, без зв'язку з кращим та його населенням, без дальших перспектив. Прийшли, перебули, пограбували й далі рушили, а що тут на місці станеться, це їх не обходить. Аналогічну політику можна констатувати на Кавказі, Туркестані і взагалі на півдні СРСР. Явна річ, що совітські люди базу свою вбачають не тут, а десь инде.

Де саме? Безперечно, що там, у себе вдома, на властивій Московщині, — приблизно по лінії Смоленськ — Москва — Урал і трохи далі на Сибір, хоч і не дуже далеко. Тут, на своїй території, серед свого, слухняного населення ставлять вони всі свої масові опорні пункти; тут розбудовують великий промисел, особливо військовий, сюди прямують усі комунікаційні шляхи, риють канали, ставлять залізниці, сюди звозять усе багатство з СРСР, що його ще можна знайти, бо тільки тут є і має бути їх національне населення та їх національна територія, з яким та на якій мають вони відтворити коли не свою давню могутність, то все таки певну силу, — тоді, як над ними буде таки докінчена ота історична операція, яку вони самі вважають неминучою. Не дурно-ж всі останні інформації, свої й чужі, говорять про те, що совітська влада і літерально все населення не сьогодні-завтра чекають грізної для СРСР війни.

Большевики до тої війни пильно готуються і то на всіх фронтах. Більше відоме їх готування на Далекому Сході Азії, де вони чекають японців. Пів мільйона людей, сотні танків і аеропланів, підводні човни вислані туди. Але все це, так мовити, передові загони, які ворога остаточно не сплять. Сплять його, мовляв, колосальні простори Сибіру і далі Байкалу він не піде і, так мовити, Бог з нею, з тією Забайкальською територією, од неї ще до Московщини й до совітських баз далеко. — можна знову буде, вже біля Байкалу, нові передові загони виставити. А в тому, може й де-хто з чужинців допоможе, щоб далі Байкалу ті японці не йшли.

Відомі так само, хоч і менше, совітські підготовання й на європейських кордонах СРСР. Спочатку вони були сконцентровані головним чином на Україні та на території совітської Білоруси. Тепер до них додано нове перетворення Петрограду та території біля Фінської протоки в суцільну фортецю, з вигнанням звідти всіх чужинців і взагалі непевних людей, з фактичним навіть закриттям морської там торгівлі. Що це має значити, з чим це зв'язане? Мабуть таки воно зв'язане з тим, що совітська влада чи її воєнні люди прийшли таки до переконання, що в час небезпеки Чорне море буде для них закрите, бо між ними й цим морем стоятиме ворожна їм Україна, а що одночасно закрите буде й море Балтійське, до якого взимі впливати взагалі не можна, бо Фінська затока три місяці кригою вкрита, а вліті з тої затоки тако-ж на війну не вплинеш, бо дорогу з неї перегороджують оті Аландські острови, що совіти так необережно фінам свого часу згідно з договором віддали.

Для совітів на час небезпеки таким чином неначеб-то втрачені моря Чорне й Балтійське, але вони вишукали собі історичне для Московщини власне їх Біле море, а разом з тим і вихід до Атлантики й до Арктики через Мурманск, де вода взимі не замерзає, бо гріє її Гольфштрим. Властиво лише цим пояснити можна гарячкову совітську працю на далекій північній воді льодовій, за отими рейсами з Архангельська до Владивостока, з полярними дослідженнями, з тими аеропланними лініями до Америки через Північний бігун, із заснуванням нових міст на берегах Льодового океану, з каналами між північними річками, з отим вславленим сидінням совітських учених на кризі, що їх жене зараз течія з бігуну до Гренладії. Усе це мусить бути не щось инше, як поворот, так мовити, лицем до півночі, як забезпечення на майбутнє, — після операції, — сидіння собі притулку, рідної совітським людям Московщини. Що це саме так, видно вже з того, як за непокоїлися зараз північні совітські сусіди, що-до того ставилися до Москви байдуже, коли не сприятливо. Бо-ж заговорив уже голова шведської влади, до цього часу пацифістичний майже на 100 відсотків соціал-

демократ, про те, що чотирьом скандинавським державам настав час скласти між собою військовий союз для забезпечення їх незалежності.

Така ніби-то перспектива, що встала перед совітами: збудувати собі меншу, але власну домівку, забезпечити й зміцнити її, як доведеться обмежуватися лише нею. Чи вдасться це їм? Москвинам, просто як москвинам, може це й пощастило, але більшовикам?..

Observer

Д А Т К И

на уфундування нараменного ланцюга до клейноду Гетьмана Івана Мазепи
— знаку гідності Голови Української Держави

зол.

Полковник д-р Р. Дашкевич, Львів	20 —
Проф. унів. д-р М. Кордуба, Варшава	20 —
В. Качан, Пінськ	7 —
Відділ УЦН Рейовець	30 —
— — Ковель	27.10
— — Берестя	20 —

З Ч е х о с л о в а ч ч и н и

фр.

Проф. І. Кабачків	50 —
-------------------	------

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

Засідання Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції відбулося 13 лютого с. р. На засіданні цьому п. Вержбицький зробив доклад Генеральній Раді про проєкт будови Шалетського Громадою власної домівки на власній землі. Будова складеться з дому, в якому має міститися саля, театр і їдальня та дому для школи й інвалідів. Школа проєктується з двох кімнат, притулок для інвалідів — з двадцяти. Цей доклад було ілюстровано планами, зробленими головою Союзу архит. Шумицьким.

Генеральна Рада висловила п. Вербицькому подяку за дуже цікавий доклад, відзначаючи добру ініціативу Шалетської Громади та постановляючи всемірно допомогти здійсненню проєкту, перевести в життя який Громада збирається протягом 1938 року.

Далі голова Союзу п. Шумицький зробив доклад про результати заходів в Офісі Нансена для одержання допомог і позичок для нашої еміграції у Франції. Потім генеральний секретарь п. Йосипишин доклав про біжучі справи, і засідання було закрито.

— Дитяча ялинка в Крезі. Українська Громада в Крезі влаштувала цього року ялинку для українських дітей разом з Вільно-Козакою Станицею в салі місцевого театру «Мюнісіпаль».

Посередині салі стояла гарно прибрана ялинка, навколо якої — жива картина із дітей. Діти бавились і співали, як соловейки. Раптом заграла музика, а потім мішаний хор виконав коляд-

ки «Добрий вечір тобі, господарю» та «Бачить Бог». Після того голова Громади привітав присутніх із Новим Роком та Різдвом Христовим. Отаман Вільно-Козачої Станиці Білов із свого боку привітав присутніх із Новим Роком та виголосив добру промову, за яку отамана Білова було нагороджено оплесками.

В цю хвилину ялинка покрилась огнями і діти почали танцювати навкруги неї, перериваючи танці декламаціями та співом колядок під проводом навчителя української та козачої школи п. Фурси.

Ялинка пройшла з великим успіхом та залишила у дітей, як і у дорослих найліпші спогади.

По роздачі подарунків, діти бавились на салі у військо, показуючи тим, що любов до воєнної штуки вони перейняли в крові від своїх батьків і що вони дійсно козацького роду.

У Польщі

— З життя української колонії в Білостоці. 6 січня с. р., як щороку, зібралася Білостоцька громада б. вояків Армії УНР за спільним столом при козацькій святій вечері. За тихою гутіркою та традиційними співами й колядками швидко минав час. Думками всі були в золотoverхому Києві.

Організацію вечера провели пп. Михайличенко й Кривченко, яким за те належиться глибока подяка колонії.

— 9 січня с. р. в помешканні відділу УЦК в Білостоці відбулася ялинка для дітей.

— Ялинка в Любліні. Заходами голови відділу УЦК в Любліні пор. С. Шилінга, 16 січня с. р. відбулася ялинка для дітей українських емігрантів, що

ходять до дитячого садку й школи при відділі.

Перед початком ялинки п.-о. В. Лопухович відправив молебень, при чому співав хор відділу. По молебні п.-о. сказав до дітей відповідну святові промову й побажав дітям, щоб кожне з них на наступний рік мало ялинку у своєму власному домі на рідній Батьківщині. Далі промовив до дітей п. проф. Н. Кибалюк, оповідаючи легенду про ялинку та закінчуючи своє слово порадою дітям молитися, щоб на наступний рік мали ялинку на Україні.

Всі діти дістали подарунки — по два зшитки, олівець, торбинку з цукорками та іншими солодощами, після чого кожна дитина сказала український вірш.

Потім діти співали хором колядки та українські пісні.

Багато праці для влаштування ялинки поклала вихователька панна М. Головка та п. Січинюк, яким належиться глибоке признання й подяка відділу.

Нор. С. Ш и л і н г

— « Я к шанується нам'ять Тараса Шевченка в підсовітській Україні ». На таку тему прочитав доповідь в «Українській Хаті» в Ковелі, 2 січня с.р. п. О. Калюжний. Доповідь притягнула до «Української Хати» чисельну аудиторію.

К.

— У к р а ї н с ь к а С т а н и ц я в К а л і ш і . 9 - го січня с.р. в Українській Станиці відбулися 10-ті чергові загальні збори Т-ва б. Вояків Армії УНР. На порядку денному: 1) — відкриття зборів, 2) обрання президії зборів, 3) відчитання протоколу попередніх 9-х загальних зборів Т-ва, 4) звіт Управи Т-ва, 5) звіт Ревізійної Комісії, 6) затвердження звітів Управи Т-ва та Ревізійної Комісії, 7) вибори членів Управи та Ревізійної Комісії, 8) біжучі справи.

Збори відкриває заступник голови Управи Т-ва підполк. М. Середа і пропонує президію зборів. Під гучні оплески та

«просимо» займають місця за президіальним столом: полк. І. Литвиненко — голова, підполк. М. Харитоненко, підполк. М. Кахно-Кутів — заступники голови, однорічники С. Кость-Костенко і Ю. Гнатюк — секретарі.

Голова зборів полк. І. Литвиненко зачитує привітання військового міністра УНР ген. штабу ген.-хор. В. Сальського в імені Пана Головного Отамана Війська і Флоти УНР Андрія Лівницького, яке вояцтво заслухало «струнко» й зустріло гучним «слава» Панові Головному Отаманові Війська і Флоти Андрієві Лівницькому, панові військовому міністрові В. Сальському та Високому Урядові УНР. Далі зачитуються привітання: від Т-ва б. Вояків Армії УНР в Румунії, Союзу був. Старшин Армії УНР в Чехах і ген.-штабу ген.-хор. В. Куца. Привітання збори зустрічають гучними оплесками.

Збори доручають президії надіслати привітання: Панові Головному Отаманові Війська і Флоти УНР Андрієві Лівницькому, панові військовому міністрові УНР, генералові В. Сальському, почесним членам Т-ва та панові Президентові Речи Посполитої Польської, Панові Маршалкові Польщі Едвардові Сміглому-Ридзові і Каліському повітовому старості.

Збори переходять до третьої точки порядку денного: відчитання протоколу 9-х загальних зборів Т-ва, який приймається одноголосно. Звіт Управи Т-ва виголошує заступник голови Управи Т-ва підполк. М. Середа, який яскравими фарбами змалював величні, а тако-ж і сумні події в житті Т-ва, яке з усіх труднощів вийшло з честю, лишаючись відданим своєму Урядові та запевітам, що залишив бл. пам'яті Головний Отаман С. Петлюра. Підполк. М. Середа підкреслив велику працю культурно-просвітню, яку Управа Т-ва виконала під веденням члена Управи Т-ва підполк. М. Харитоненка.

Звіт скарбника Управи Т-ва зачитав член-скарбник Управи сотн. С. Горячко. Звіт Ревізійної

Комісії зачитав член-секретар Ревізійної Комісії сотн. Ф. Терещенко. Звіти Управи Т-ва та Ревізійної Комісії приймаються одноголосно. Переходячи до точки 7 порядку денного, зачитано розпорядження генерального штабу ген.-хор. В. Сальського про визначення кандидата на голову Управи Т-ва ген. штабу ген.-хор. В. Куца, що збори приймають з ентузіазмом.

На членів Управи Т-ва обираються: підполк. М. Середа, підполк. М. Харитоненко, сотн. С. Горячко і сотн. В. Тисаревський, себто стара Управа. Цим було дано їй повну еатисакцію за понесену нею працю, що була спрямована на користь Рідного Краю та народу. На запасових членів Управи Т-ва обрано: сотн. Ф. Терещенка і адм. сотн. К. Баліцького. До Ревізійної Комісії обрано: адм. підполк. Д. Волошина, адм. хорунжого М. Елієєва й адм. підхор. І. Барвінського. На запасового члена — поручн. І. Гомілка.

В біжучих справах в імені Управи Т-ва член Управи підполк. М. Харитоненко подає загальним зборам Уряду внесок Управи Т-ва про обрання почесними членами Т-ва прем'єр-міністра Уряду УНР п. В. Прокоповича та ген.-штабу ген.-хор. В. Куца. Внесок цей приймається зборами одноголосно. Далі підполк. М. Харитоненко в імені Управи Т-ва просить збори доручити Управі Т-ва виробити й залегалізувати нагрудну відзнаку Т-ва. Внесок приймається одноголосно.

По одноголосній ухвалі висловити подяку за працю, зроблену попередньою Управою, голова зборів полк. І. Литвиненко закриває Збори Т-ва під спів національного гімну й бойового маршу «Гей, ну, хлопці, до зброї».

З приємністю треба зазначити, що наше вояцтво відчуло знову почуття карності й порядку, бо на зборах панувала чисто ділова атмосфера.

Щасти, Боже!

І р .

В Чехословаччині

— Економічний Семинар при Головній Управі Союзу Організацій Інженерів Українців на Еміграції розпочав свою діяльність в Подєбрадах в січні місяці с. р. На керівника семінару запрошено проф. М. Добриловського.

Крім того, Головна Управа С. О. І. У. на Ем. ухвалила організувати ряд фахових викладів при Управі Союзу. В році 1937 відбулися наступні виклади:

4. II — проф. М. Добриловський: «Занепад золотої валюти»;

23. II — проф. В. Іванис: «Нафта на Сході Європи»; доклад з доручення автора зачитав інж. О. Антипів;

6. III — проф. В. Іванис: «Хемія в сільському господарстві в був. Росії та в ССР»; доклад з доручення автора зачитав інж. О. Антипів;

11. XII — д-р В. Кучеренко: «Штучний каучук».

На пресовий фонд «Тризуба»

склав п. П. Шмалій з Парижа — 20 фр.

Бібліографія

— Софія Русова. Мої спомини. Львів, 1937. Вид. «Хортиця». 280+4 неч. стор. Ціна 3 зол.

Слід вітати видавництво «Хортиця» за видання «Моїх споминів» С. Русової окремою книжкою, що дотепер були вміщені лише частково в двох збірниках «За сто літ» (Київ, вид. Всеукраїнської Академії Наук) та на сторінках «Нової Хати» у Львові в рр. 1935 і 1936.

Дане видання в порівнянні з попередніми містить в собі сім нових розділів, де авторка споминів описує своє життя від смерти свого чоловіка Олександра Русова (1915 р.) до 1930 р.

Вже Г. Максимович, критикуючи «Мої спомини» С. Русо-

вої, вміщені в збірниках «За століття», вказав на цілу низку фактичних помилок і неточностей в споминах С. Русової. На жаль, і в новому виданні залишилося декілька помилок з числа тих, що їх зазначив Г. Максимович у своїй рецензії (див. його рецензію під назвою «Чернігівські мемуаристики» в XXV-ій книзі «Записок Історично - Філологічного Відділу Української Академії Наук»). А до тих помилок ще підбавилися нові помилки в додаткових розділах та неточності в деяких редакційних примітках.

Наведу тут найголовніші фактичні помилки :

1) головою 1 Всеросійського з'їзду в справі народньої освіти, що відбувся в Петербурзі від 24 грудня 1913 р. до 3 січня 1914 р., був не «якийсь високопоставлений педагог», як це читаємо на стор. 173-й споминах С. Русової, а сенатор Мамонтов, що ніколи не був педагогом;

2) на стор. 227-й є згадка про те, що в Кам'янці-на-Поділлі «помер військовий міністр і голова Лікарської Управи Вязлов». Андрій Вязлов ніколи не був військовим міністром (за гетьманства П. Скоропадського був міністром судівництва), а помер на посаді голови Українського Червоного Хреста;

3) на стор. 210-й згадується про те, що В. Затонський «був слухачем П. І. Холодного в київській політехніці». В дійсності В. Затонський і П. І. Холодний були одночасно асистентами в київській політехніці;

4) на стор. 272-й авторка нарікає на те, що «скільки неправди доводилося чути під адресою М. Шаповала з вуст тих самих професорів, яких він видобув з невідомості й безділля до світла науки, до служби українському народові. Шаповалові навіть загрожували смертю!» Нема чого доводити тут безпідставність цього закиду С. Русової на адресу своїх товаришів по Сільсько - Господарській Академії в Подєбрадах. Тільки хворобливою уявою М. Шаповала можна пояснити цю версію, що курсувала в його ото-

ченнях, а віру С. Русової в правдивість цієї версії можна пояснити тою рисою характеру її, яку визначив Г. Максимович у своїй вище згаданій рецензії : «швидко сприймання без уваги до фактичної точности».

З числа певдалих приміток наведу тут дві: 1) на стор. 64-й читаємо, що чернігівська громадська бібліотека після закриття її губернатором Маклаковим проіснувала, як міська бібліотека, «до 1917 р., коли стала «колгоспівською бібліотекою ім. Короленка». В 1917 р., як відомо, на Великій Україні колгоспів ще не було. 2) На стор. 209-й читаємо про те, що І. Стешенко і П. Холодний підчас вступу большевиків у Київ у кінці січня 1918 р. «не встигли виїхати з Києва і тепер переховувались у знайомих. Їх становище було дуже небезпечне». До останніх слів редакція додала таку примітку : «Іван Стешенко виїхав потім до Полтави й там погіб від скритовбивчої ворожої руки». Ото - ж читач може думати, що І. Стешенко при большевиках виїхав з Києва, де становище його було небезпечне, до Полтави, тоді як в дійсності він виїхав до Полтави за гетьманства П. Скоропадського, а саме 29 липня 1918 р., а в ніч на 30 липня впав від кулі невідомого злочинця.

Не можна тако-ж не згадати про безліч коректурних помилок в ініціалах і прізвищах (напр. П. Мартос, замість Б. Мартос, Чорнолуський замість Чарнолуський, Олянич замість Аленич, і т. д.).

Накінець, вкажу на одну важливу недостатку технічного характеру - це брак поіменного покажчика.

Але всі згадані тут прогріхи та часто-густо довільний суб'єктивізм авторки в оцінці подій і осіб, безперечно, з достатком покриваються додатними рисами споминах С. Русової, що у своєму житті була в дружніх зносинах і взагалі стикалася з багатьма визначними українськими діячами ще до революції 1917 р. (з родиною Старицьких, Лисенків, Тобилевичів, з М. Драгомановим, Ф. Вовком, Л. Жебуньовим, Л.

Глібовим, Д. Маркевичем, О. Ефименковою, В. Науменком, П. Стебницьким, І. Степешком, П. І. Холодним, С. Петлюрою, І. Шерстюком і ин.). Про всіх цих осіб знаходимо не одну цікаву згадку в споминах С. Русової.

«Мої спомини» С. Русової містять в собі багатий матеріал для пізнання життя української інтелігенції — старшої й молодшої її генерації, — правда, подекуди в суб'єктивному освітленні авторки, — від часу скасування кріпацтва в Росії (1861 р.) аж до новіших часів.

Цікавий зміст «Моїх споминів» і жива форма викладу, можна думати, викличуть великий інтерес серед українського громадянства до «Моїх споминів» С. Русової, найстарішої високозаслуженої української громадської діячки, та спричиняться до скорого вичерпання першого їх накладу.

Виходячи з тої думки, я й дозволив собі вказати на деякі прогріхи «Моїх споминів» С. Русової в надії, що шановна авторка прийме їх на увагу при новому виданні своїх споминів.

Ст. Сірополко

— Н. А. Базили. Россия подъ совѣтскою властью. Парижъ. 1937. Груба книжка, написана автором при допомозі і вказівках цілого ряду видніших представників російської еміграції. Серед тих, кого автор зазначає, як осіб, що він використав їх допомогу, знаходимо імена проф. Д. Одинця, проф. С. Прокоповича, пп. В. Оболенского, М. Бернацького, П. Мілюкова, П. Струве, Н. Тимашева та багатьох інших.

Не можна відмовити тому читим, хто брав участь у складенні цієї праці, знання теми, фактів і джерел; подає вона багато цінного матеріалу. Але разом з тим і поруч з цим яке глибоко безнадійне вражіння справляє ця праця в цілому!

Автор цієї книжки, виданої в році 1937, ставить своїм завданням з'ясувати причини, що привели до руїни імператорську Росію і до затяжного панування

більшевицької влади. Маючи це завдання, стоїть він цілком під владою і впливом російських інтелігентських концепцій з-перед 20-25 років, часів дореволюційних, чи вірніше довоєнних. Нічого не забув і нічому не навчився він за той період, який так радикально й рішуче змінив долю й життя Сходу Європи. Події й життя бурхливого двадцятиліття, що в коріні перевернули відносини на батьківщині автора, не навели його на думку про необхідність ревізії його застарілих поглядів. Підходить він до матеріалу й опрацьовує його так, як міг би це зробити співробітник якого-будь російського поступового грубого журналу — «Вѣстника Европы» або «Русской Мысли» у 1910-14 роках.

На одній із сторінок своєї праці автор наводить дані загальносоюзного перепису населення 1926 року, зазначаючи, що серед загалу населення ССРСР російське складає лише 52,9 відс. Проте цей факт в жаден спосіб не відбивається на конструкції праці в цілій книжці: революція трактується, як російська, і національну справу в ССРСР автор порушує лише принагідно, епізодично. Відсутність уваги й відсутність розуміння значіння національної справи у автора остільки великі, що він, згадуючи про національну політику большевиків на Україні, користується довоєнною російською трімологією і говорить про крайніх «українофілів» (ст. 120), допускається грубих помилок, оповідаючи про переведений большевиками «розгром Академії Наук і Товариства ім. Шевченка» (ст. 120).

Застарілі архивні концепції автора не могли не помститись на цілому змісті його книжки. Залишивши без уваги аналіз національних взаємовідносин на Сході Європи і ролі національного чинника в революційних подіях, автор, не зважаючи на силу поданих ним матеріалів, у своїх висновках примушений оперувати такими туманними загальниками, як, наприклад, твердження про те, що «большевизм є па шляхах Росії страшенною пімстою за невикуплені грі-

хи минулого» (ст. 356), свої надії на майбутній упадок большевизму базувати на тому, що «вільний рух», почуття особистої самопошани, змагання до духовної і господарської широти, всі ці риси, які характеризували стару російську інтелігенцію, починають тепер, як здається, засвоюватись тако-ж «інтелігенцією сучасною» (ст. 364). Можна собі уявити ос-кільки всі такі твердження можуть бути переконуючими для закордонного читача!

Автор бачить велику небезпеку для совітської влади в поширенні культу Пушкіна, який тепер захоплює все ширші кола людності (ст. 364), але цілком не зауважує, чи не хоче зауважити тої ге-

роїчної боротьби проти совітських окупантів, яка провадиться на Україні, Кавказі та інших частинах ССРСР. А здавалось би ця боротьба для майбутніх перспектив совітської влади має більше значіння і уявляє більшу небезпеку, ніж поширення культу Пушкіна.

При цілому багатстві матеріалу, зібраного в книжці, уявляє вона яскравий і очевидний доказ політичного банкрутства російської інтелігенції, яка не хоче рахуватись із фактами і продовжує бачити на Сході Європи лише російську націю, та мріяти про відбудову «єдиної і неділимої».

В. С а д о в с ь к и й

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— В і с т н и к , місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Лютий 1938. Львів.

— У к р а ї н с ь к а К н и г а , місячник, присвячений бібліології та бібліофільству. Орган Бібліологічної Комісії Наукового Товариства Бібліофілів у Львові. Число 1, січень 1938.

— І н ф о р м а ц і й н и й Б ю л е т е н ь ч. 8 Головної Управи Союзу Організацій Інженерів Ук-раїнців на Еміграції. Подєбради, 30 грудня 1937 року.

— З в і т з діяльності Управи Товариства Прихильників Української Господарської Академії (ТНУГА) за час від 1. І. 1937 до 1. І. 1938 р.

— Р і д н а М о в а , науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови. Ч. 2 (62), лютий 1938 р. Жовква.

— Ц е р к в а і Н а р і д , двотижневик, присвячений церковним і церковно-громадським справам. Ч. 1-2, 1-15 січня 1938. Крем'янець.

— Ц е р к в а і Н а р і д , двотижневик, присвячений церковним і церковно-громадським справам. Ч. 3, 1 лютого 1938. Крем'янець.

— І л ю с т р о в а н и й К а л е н д а р «У к р а ї н с ь к и х В і с т е й» на рік 1938. Річник 4-ий. Накладом і друком видавництва «Ук-раїнських Вістей». Едмонтон. Канада.

— Л і к а р с ь к и й В і с т н и к , орган Лікарської Комісії Наукового Товариства ім. Шевченка і Українського Лікарського Товариства у Львові. Ч. 6, 1 грудня 1937.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

Ї читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з
ріжних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну
книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

П Л А С Т О В А Р Е Ф Е Р Е Н Т У Р А У Ф Р А Н Ц І І

просить українських

МОРСЬКИХ СТАРШИН

що бажали б дати морським пластунам у Франції елементарні
початкові морські відомості через кореспонденцію, приголоси-
тись до Референтури на адресу :

Monsieur S. N e č a j , Union des Associations Ukrainiennes
en France ,

248, rue St.-Jacques, Paris 5. F r a n c e .

П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е

З А Н Е З А Л Е Ж Н І С Т Ь

Орган української політичної еміграції в Польщі

Передплата річно: 5.00 золотих, окреме число 50 грош.

Гроші надсилати розрахунковими переказами (блакитними)
при них передплатник ніяких коштів пересилки не платить.

При пересилках грошей іншими переказами гроші надсилати
на адресу: Варшава, В і л ь ч а 45 м. 3, Редакція «З а Н е -
з а л е ж н і с т ь», або на біжучий рахунок Головної Управи
УЦК в ІІКО ч. 9,134 із зазначенням на звороті, що гроші переси-
лаються «З а Н е з а л е ж н і с т ь».

Р О З В О Д И В Д У Х О В Н О М У С У Д І П Р О В А Д И Т Ь

і в справах розводових інформує

П А В Л О Д Е Н И С Е Н К О

Warszawa, ul. Wspólna 60 m. 4.

Повне видання творів Тараса ШЕВЧЕНКА

Зв'язуючи свій намір з 75-літньою річницею смерті письменника, Український Науковий Інститут приступив до першого повного видання його творів та першої серії дослідів над його життям і літературною діяльністю. Видання обіймає 16 томів такого змісту:

- Т. I Передмова од видавництва. Літературна біографія Т. Г. Шевченка. Автор біографії П. Зайцев.
- Т. II Поезії до року 1843.
- Т. III » 1843—1847 р. р.
- Т. IV » 1847—1857 »
- Т. V » 1857—1861 »
- Т. VI Назар Стодоля. Дрібніші твори.
Томи II—VI редагує П. Зайцев.
- Т. VII Повісті: Художник. — Наймичка. — Варнак.
- Т. VIII Повісті: Княгиня. — Музика. — Несчастний. — Капитанша.
- Т. IX Повісті: Близнята. — Прогулька.
- Т. X Журнал.
- Т. XI Листи. Редагує Л. Білецький.
- Т. XII Т. Шевченко, як маляр (з численними репродукціями малюнків). Автор розвідки Д. Антонович.
- Т. XIII Т. Шевченко в його польських взаєминах. П. Зайцев.
- Т. XIV Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на мову польську. Редагує Б. Лепкий.
- Т. XV Т. Шевченко в чужих мовах. Переклади Шевченка на інші мови. Редагує Р. Смаль-Стоцький.
- Т. XVI Бібліографія творів Т. Шевченка та праць про нього. В. Дорошенко.

Крім того, друкуються, як окремий — XXV-й — том Праць Українського Наукового Інституту, збірка монографічних розправ академіка С. Смаль-Стоцького, присвячених дослідженню творчості Шевченка (Т. Шевченко. Інтерпретації).

Творчість поета знайде всебічне освітлення в спеціально написаних для видання розвідках, а тако-ж коментаріях та примітках до тексту різних авторів.

До співпраці запрошені, крім означених угорі, такі особи: І. Балея, † В. Біднов, О. Бочковський, І. Брик, С. Вировий, Є. Гловінський, Д. Дорошенко, І. Дубицький, Ф. Колесса, А. Крижанівський, М. Кордуба, С. Людкевич, Є. Маланюк, М. Рудницький, В. Саницький, В. Садовський, В. Сімович, М. Славінський, С. Смаль-Стоцький, Д. Чижевський, Л. Чикаленко.

Передплата надсилається згори на ціле видання або на кожний том. Передплата на окремі, вибрані з цілого видання, томи не приймається. Замовлення без внесення передплатної суми уважатимуться за неважкі.

Український Науковий Інститут звертається до всіх земляків та приятелів українського народу з гарячим закликом своєю участю в передплаті на перше повне видання творів генія українського слова допомогти успішному виконанню завдання, що має задовольнити одну з істотніших потреб української нації.

Адреса Інституту: *Ukraiński Instytut Naukowy, Służewska 7, m. 4. Warszawa, Pologne.*

Директор Інституту **О. Лотоцький**

Секретарь **Р. Смаль-Стоцький**

ГОЛОВІЙ УПРАВІ СОЮЗУ ОРГАНІЗАЦІЙ ІНЖЕНЕРІВ УКРАЇНЦІВ НА ЕМІГРАЦІЇ

ДО ВСІХ ІНЖЕНЕРІВ УКРАЇНЦІВ

Головна Управа Союзу все була тієї думки, що нам, українцям-емігрантам, конче потрібно створити на чужині

в л а с н и й б а н к

що міг би виконувати для української еміграції величезні служби. Тому Управа з прегемністю підтримує думку про організацію

У К Р А І Н С Ь К О Г О Б А Н К У

та закликає українських інженерів, зорганізованих у Союзі, бути фундаторами Українського Банку у Франції.

Із заклику ініціативної групи для утворення Українського Банку:

«... Ми можемо допомагати самі собі ! Треба нам лише усвідомлення цього, довір'я до самих себе та віри у свої власні сили, які існують, але які не можуть себе виявити, поки їх належно не організовано!»

Гроші із Франції, як рівно-ж із інших країн, належить пересилати на адресу Господарчої Ради :

S. Nečaj, Union des Associations Ukrainiennes,
248, rue St.-Jacques, Paris 5. France.

Склад Господарчої Ради, що веде справу засновання банку :

Інк. Семен Нечай

Голова Господарчої Ради

Член Генеральної Ради Союзу УЕО у Франції

Інк. Гр. Довженко

Ген.-хор. Еснер Башинський

Член Господарчої Ради

Член Господарчої Ради

б. Член Центральної Ради

б. Командир 2 гарматної бригади

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагує — Комітет

Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet

Imprimerie L. BERESNIAK, 12, Rue Lagrange. Paris (5).